

Dr. Kozma Ákos
Alapvető jogok biztosja
Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
Budapest V. ker. Falk Miksa utca 9-11.
panasz@ajbh.hu

Tárgy: nyilvánosság figyelmének felhívása jogsértés veszélyére, valamint alapvető jogokat érintő jogszabály megalkotásának elhalasztására

Tisztelt Alapvető Jogok Biztosja!

Az elmúlt hetekben több, alapvető jogokat is érintő jogszabály-módosításra vonatkozó törvényalkotási eljárás kezdődött az Országgyűlésben, amelyek elfogadásuk esetén jelentősen és hátrányosan érinthetik a gyermekek, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogait, illetve jogaik érvényesülését. Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (továbbiakban: Ajbt) 1. § (2) bekezdés a) és d) pontja szerint az alapvető jogok biztosja tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére. Az Abtv. 2.§ (2) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosja javaslatot tehet az alapvető jogokat érintő jogszabályok módosítására, megalkotására. Az alapvető jogok biztosja az Ajbt. 2.§ (5) bekezdése szerint elősegíti az emberi jogok érvényesülését és védelmét. Ennek során társadalmi tudatformáló tevékenységet végez. Alulírott civil szervezetek és csoportok, jelen levelünkkel arra kérjük, hogy az Alaptörvényben és az Ajbtv.-ben biztosított feladatkörének megfelelően nyilvánosan szólaljon fel a gyermekek, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogait érintő módosításokkal kapcsolatban és kérje a jogalkotótól, hogy az alapvető jogok sérelmével járó jogszabályok tervezetét ne fogadja el, a jogsérelemmel nem járó, de a gyermekek, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogait érintő jogszabályok tervezetét széleskörű társadalmi konzultációt követően tárgyalja tovább az Országgyűlés.

2020. április 9-én az Amnesty International Magyarország elektronikus levélben kereste meg az alapvető jogok biztosát az Országgyűlés előtt lévő T/9934 törvényjavaslattal¹ kapcsolatban és kérte, hogy nyilvánosan foglaljon állást a transznemű és interszex emberek jogait érintő, akkor még tervezett változtatásokkal kapcsolatban. 2020. április 7-én a Transvanilla Transznemű Egyesület nyílt levélben kérte az alapvető jogok biztosát, hogy járjon közben, hogy a törvényjavaslatot az Országgyűlés ne fogadja el. 2020. május 19-én az Országgyűlés elfogadta az *egyres közigazgatási tárgyú törvények módosításáról, valamint ingyenes vagyonyjuttatásról* szóló 2020. évi XXX. törvényt, amelynek 33. §-a akként módosította az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvényt, hogy az anyakönyvi nyilvántartásban fel kell tüntetni a személyek születési nemét, amelyet később nem lehet megváltoztatni, ezáltal ellehetetlenült a transznemű és interszex emberek számára nemük és nevük jogi elismertetése. Ezek a rendelkezések álláspontunk szerint súlyosan sértik a transznemű és interszex emberek magánélethez és önazonosságukon alapuló, a nem jogi elismeréséhez való

---

¹ <https://www.parlament.hu/irom41/09934/09934.pdf>

jogát, valamint emberi méltóságát. A módosítások ellentétesek az Alaptörvényben garantált emberi jogokkal és hazánk nemzetközi jogi kötelezettségeivel is. Az Alapvető Jogok Biztosa korábbi jelentéseiben² olyan jogi szabályozást sürgetett, amely a tisztességes eljáráshoz való jog garanciái, a jogorvoslathoz való jog érvényesülése mellett, a nemi megerősítő beavatkozásoktól különválasztva biztosítja a transznemű személyek számára a nemi identitásuknak megfelelő nem és név választását. Fentiekre tekintettel 2020. május 28-án kelt levelünkben kértük, hogy az Ajbtv.2.§ (3) bekezdése alapján kezdeményezze a rendelkezések Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatát az Alkotmánybíróságnál. 2020. július 2-án személyesen adtuk át hivatala Panaszirodájában azt a 13 magyarországi aláírást és petíciót, amelyet világszerte összesen 105 ezernél többen írtak alá kérve Önt, hogy vizsgálja meg az elfogadott jogszabály.

2020. október 21-én nyolc aláíró civil szervezet nevében a Társaság a Szabadságjogokért fordult Önhöz, kérve, hogy indítson vizsgálatot a "Meseország Mindenkié" című mesekönyv által generált események kapcsán, mert az elhangzott kormányzati nyilatkozatok, kiadott polgármesteri utasítások és rendőrségi intézkedések, valamint mulasztások miatt felmerült alapjogi visszasságok kapcsán vizsgálat megindítását tartotta szükségesnek.

2020. november 10-én a kormány T/13647 számon³ nyújtotta be Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosításáról szóló javaslatát (továbbiakban T/13647. sz. javaslat). A T/13647. sz. javaslat szerint az Alaptörvény az alábbi rendelkezéssel egészülne ki: „Az anya nő, az apa férfi.” Az Alaptörvény L) cikke már eddig is korlátozta a szexuális kisebbségek jogait: az emberi jogok globális és regionális alapelveivel ellentétesen csak a házasságon alapuló családot ismeri el és részesíti védelemben, egyúttal kizárja a házasság intézményéből az azonos nemű párokat. A T/13647. sz. javaslat szerint „Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.” Az anyakönyvi eljárásról szóló törvény módosításának 2020 májusi elfogadásával az Országgyűlés már betiltotta a transz és interszex emberek nemének jogi elismerését. Ez a változás arra kényszeríti az érintetteket, hogy identitásuknak és/vagy megjelenésüknek meg nem felelő iratokkal éljék mindennapi életüket. Jelen, T/13647. sz. javaslat következménye az volna, hogy alaptörvényi szinten foglalják törvénybe a transz identitások elítélését. Továbbá a T/13647. sz. javaslat arra kényszeríti a szülőket és az oktatási intézményeket, hogy a gyermekeket keresztény-konzervatív szellemiségben neveljék. A 2020. október 21-én benyújtott közös civil beadvány részletezi, hogy az elhangzott, kormánypárti politikusoktól származó nyilatkozatok alapján ebbe az LMBTQI emberek iránti elfogadás és megértés nem fér bele. A T/13647. sz. javaslat tehát tovább növeli a kiszolgáltatott LMBTQI közösségen belüli egyik leginkább kiszolgáltatott csoport, a transz emberek megbélyegzését, illetve ellehetetlenítheti az iskolai LMBTQI érzékenyítő programokat, ezáltal csökkenti a homofóbia és a transzfóbia, valamint az iskolai bántalmazás megelőzésének lehetőségét az oktatásban. Az

---

²http://www.ajbh.hu/documents/10180/2500969/Jelent%C3%A9s+a+nem+%C3%A9s+n%C3%A9vv%C3%A1ltoztat%C3%A1s+szab%C3%A1lyaival+%C3%B6sszef%C3%Bcgg%C3%A9sben+883_2016/c3e95e9a-b1f3-4a55-a9f8-e0c14fff0773?version=1.0,

https://www.ajbh.hu/documents/10180/2805034/Jelent%C3%A9s+egy+B%C3%81H+elj%C3%A1r%C3%A1s+%C3%BCgy%C3%A9ben+294_2018/6dfaa4f0-3494-c3df-bd9d-14e3055c3fe0?version=1.0

³ <https://www.parlament.hu/irom41/13647/13647.pdf>

Országgyűlés a részletes vitát 2020. november 24-én lezárta. Az Országgyűlés november-december havi ülésterve szerint a zárószavazásra a december 14-15.-i ülésnapon kerül sor.⁴

2020. november 10-én a kormány T/13648 számon⁵ nyújtotta be az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló javaslatát (továbbiakban: T/13648. sz. javaslat). A T/13648. számú javaslat szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény 4:121. § (1) bekezdése helyébe -többek között- a következő rendelkezés lép: "Gyermeket – a rokonok és a szülő házastársa általi örökbefogadás, valamint a (4) bekezdésben foglalt eset kivételével – csak házastársak fogadhatnak örökbe." Továbbá a Ptk. 4:121. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki: „(4) Kivételesen – törvényben meghatározott, különös méltánylást érdemlő esetben és kormányrendeletben meghatározott eljárás lefolytatásával –, az ott szabályozott egyedül örökbefogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmassága is megállapítható.” A T/13648. sz. javaslat szerint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 101. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki: „(6) A családpolitikáért felelős miniszter különös méltánylást érdemlő esetben hozzájárulhat az egyedül örökbefogadni szándékozó személy örökbefogadásra való alkalmasságának gyámhatósági megállapításához. A miniszteri hozzájárulás megadásánál különösen figyelemmel kell lenni Magyarország Alaptörvénye XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakra.” A javaslat elfogadása esetén gyakorlatilag csak házaspárok fogadhatnának örökbe, és ez alól csak Novák Katalin családpolitikáért felelős miniszter személyesen adhatna felmentést. Az örökbefogadás lehetőségének házaspárokra korlátozása a potenciális örökbefogadók számát csökkenté, ezzel elzárva a szülők nélkül maradt gyermekeket attól, hogy családra találjanak.

Korábban az alapvető jogok biztosa feltárta, hogy a gyermekotthonokban sajnos nem ritka a súlyos gyermekbántalmazás. Hiába tárta fel ugyanakkor az ombudsman a gödi, kalocsai, zalaegerszegi és esztergomi gyermekotthonokban is fizikai és lelki bántalmazást, kínt, illetve erőszakot, ezt mégsem követte változás. Szakértők szerint⁶ egy gyermekotthonmég akkor sem tudja megadni a gyermekek fejlődéséhez szükséges figyelmet és érzelmi biztonságot, ha nem történnek ott olyan bűncselekmények, mint az előbb említett négy intézetben. Ezért minden gyermek érdeke az, hogy ne gyermekotthonban, hanem családban vagy közösségi gondozásban nőjön fel, ami megegyezik az ENSZ és az Európa Tanács irányelveivel is.

Az alapvető jogok biztosa korábban amellet foglalt állást⁷, hogy a gyermek lakóhelyén, de legalább az adott megyén belül maradása elsőbbséget kellene, hogy élvezzen a házaspároknál való elhelyezéssel szemben. A T/13648. sz. javaslat amellet, hogy elnyújtja az eljárást és késlelteti az örökbefogadást, azt is figyelmen kívül hagyja, hogy egyedülálló vagy nem házastársi kapcsolatban élő személyek is szerető otthont tudnak egy gyermek számára biztosítani. Alapjogi, eljárásjogi és gyermekjogi szempontból is aggályos, hogy a döntést egyedülálló örökbefogadók esetén a T/13648. sz. javaslat elfogadása esetén kivenné a szakértők kezéből és egy politikusra, a családokért felelős miniszterre bízna. A törvényjavaslat elfogadása esetén a házaspárok által elutasított örökbefogadásra váró gyermekeket inkább külföldre adják örökbe, mintsem magyarországi nem

⁴ https://www.parlament.hu/documents/10181/720166/UT_20201130_futar.pdf/ba038506-b691-9343-0727-847795f438f2?t=1606470546170

⁵ <https://www.parlament.hu/irom41/13648/13648.pdf>

⁶ <https://unicef.hu/ezt-tesszuk-itthon/gyermejjogi-koalicio/a-gyermejjogi-civil-koalicio-allasfoglalasa-az-orokbefogadas-uj-szabalyairol>

⁷ <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/konyvlap/pecsiorokbefogad-ombuds.pdf>

házas szülőket találnának nekik. Miközben az örökbefogadásra váró gyermekek fele tíz évnél idősebb, minden harmadik gyermek fogyatékossgal élő, és az ilyen, különösen hátrányos helyzetű gyermekeket eddig is sokkal nagyobb hajlandósággal fogadták örökbe az egyedülálló felnőttek, mint az örökbefogadni vágyó házaspárok⁸. Azzal, hogy a leghátrányosabb helyzetű, többnyire gyermekotthonban élő gyermekeknek szinte nullára csökken az örökbefogadásra való lehetősége, sérül a gyermek joga a testi, szellemi, erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.

A T/13648 sz. javaslattal kapcsolatban az Országgyűlés a részletes vitát 2020. november 24-én lezárta. Az Országgyűlés november-december havi ülésterve szerint a zárószavazásra a december 14-15.-i ülésnapon kerül sor.⁹

2020. november 20-án kelt nyilatkozatában az Európa Tanács emberi jogi biztosa arra kérte a magyar Országgyűlést, hogy halassa el a szavazást az emberi jogokat hátrányosan érintő, fenti javaslatokról. Dunja Mijatović úgy fogalmazott, hogy „a magyar kormány a múlt héten több javaslatot is benyújtott az Alaptörvény és más fontos jogszabályok módosításáról, melyek igen súlyos következményekkel járhatnak az emberi jogokra nézve. Az előzetes egyeztetés nélkül benyújtott komplex jogalkotási csomag olyan kérdésekre vonatkozóan tartalmaz rendelkezéseket, mint a bírói rendszer működése, a választási törvény, az emberi jogok védelmének rendszere, a közpénzek felügyelete és a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) személyek emberi jogai. A csomag számos javaslata alkalmas a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok gyengítésére.” A biztos nyilatkozatában úgy fogalmazott, hogy „aggasztónak tartom, hogy egyre fokozódik az LMBTI közösség tagjainak megfélemlítése, jogait és emberi méltóságukat pedig politikai érdekeknek rendelik alá. Az Országgyűlés elé terjesztett javaslatok értelmében a kormány például tovább korlátozná az egyedülálló és a bejegyzett élettársi kapcsolatban élők általi örökbefogadást, mivel ezentúl csak a családügyi miniszter kivételes engedélyével fogadhatnának örökbe.”

A Biztos álláspontja szerint „mint arra a Velencei Bizottság is rámutatott, ilyen messzemenő következményekkel járó módosításokat, kiváltképp az Alaptörvény módosítását nem veszélyhelyzet idején kellene benyújtani, mivel ilyenkor jóval nehezebb demokráciához méltó módon megvitatni és véleményezni a javaslatokat. A fentiek értelmében arra kérem a magyar Országgyűlést, hogy a javaslatokról csak a veszélyhelyzet megszűnte után és széleskörű társadalmi egyeztetés követően szavazzon, hiszen a tárgyalt módosítások hatását elsőként a magyar társadalom tagjai fogják érezni. Arra is kérem az Országgyűlést, hogy a javaslatokkal kapcsolatban egyeztessen a Velencei Bizottsággal, és bizonyosodjon meg arról, hogy azok nem sértenek emberi jogokat.”¹⁰

Fentiekre tekintettel megállapítható, hogy az Országgyűlés előtt lévő T/13647. számú, valamint T/13648. számú javaslatok a gyermekek, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogait sértik. Tekintettel arra, hogy az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) és d) pontja szerint az alapvető jogok biztosa tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak

⁸ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/orokbefogadas.pdf>

⁹ https://www.parlament.hu/documents/10181/720166/UT_20201130_futar.pdf/ba038506-b691-9343-0727-847795f438f2?t=1606470546170

¹⁰ <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/commissioner-urges-hungary-s-parliament-to-postpone-the-vote-on-draft-bills-that-if-adopted-will-have-far-reaching-adverse-effects-on-human-rights-in->

védelmére, valamint a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére, kérjük, hogy az Alaptörvényben, valamint az Ajbt. 2. § (1), (2) és (5) bekezdéseiben megfogalmazott feladatkörére tekintettel hívja fel a nyilvánosság figyelmét az említett jogszabályok elfogadása esetén bekövetkező jogsértés veszélyére és tegyen javaslatot az Országgyűlés számára a folyamatban lévő, alapvető jogokat érintő jogszabályok módosításának elhalasztására.

Budapest, 2020. november 30.

Tisztelettel:

Az aláíró szervezetek nevében Dr. Vig Dávid
igazgató, Amnesty International Magyarország

Aláíró szervezetek és csoportok:

Amnesty International Magyarország, Vig Dávid, igazgató

Budapest Pride, Csikós Ádám, elnök

Háttér Társaság, dr. Sándor Bea, ügyvivő

Labrisz Leszbikus Egyesület, Rédei Dorottya, elnökségi tag

Magyar Helsinki Bizottság, Kádár András Kristóf, társelnök

Magyar LGBT Szövetség, Dombos Tamás, ügyvivő

Prizma Transznemű Közösség

Társaság a Szabadságjogokért, Szabó Máté, szakmai igazgató

Utcajogász Egyesület, Kalota Ágnes, társelnök

Transvanilla Transznemű Egyesület, Hidasi Barnabás, elnök